

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
GENERALINIS PROKURORAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINIO PROKURORO 2009 M. RUGSĖJO
16 D. ĮSAKYMO NR. I-126 „DĖL REKOMENDACIJŲ DĖL NEPILNAMEČIO
LIUDYTOJO IR NUKENTĖJUSIOJO APKLAUSOS PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2015 m. vasario 18 d. Nr. I-52
Vilnius

1. P a k e i ĉ i u Rekomendacijas dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos, patvirtintas Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. I-126 „Dėl Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos patvirtinimo“, ir išdėstau jas nauja redakcija (pridedama).
2. S k e l b i u šį įsakymą Teisės aktų registre.
3. P a v e d u Dokumentų valdymo ir asmenų aptarnavimo skyriui apie įsakymo paskelbimą Teisės aktų registre pranešti Generalinės prokuratūros ir teritorinių prokuratūrų prokurorams, valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis.

Generalinis prokuroras

Darius Valys

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio
prokuroro 2009 m. rugsėjo 16 d.

įsakymu Nr. I-126

(Lietuvos Respublikos generalinio
prokuroro 2015 m. vasario 18 d.

įsakymo Nr. I-52 redakcija)

REKOMENDACIJOS DĖL NEPILNAMEČIO LIUDYTOJO IR NUKENTĖJUSIOJO APKLAUSOS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Rekomendacijų dėl nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausos (toliau – Rekomendacijos) paskirtis – aptarti nepilnamečių liudytojų ir nukentėjusiųjų apklausos ikiteisminio tyrimo procese ypatumus.

2. Pagal Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (toliau – Vaiko teisių konvencija) 3 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (toliau – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas) 4 straipsnio 1 punkto, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.3 straipsnio 1 dalies nuostatas visur ir visada pirmiausia reikia atsižvelgti į vaiko teisėtus interesus. Šie interesai turi būti tinkamai ginami viso baudžiamojo proceso metu.

3. Dėl socialinės ir psichologinės brandos ypatumų bei siekiant išvengti baudžiamojo proceso traumuojančio poveikio procesiniai veiksmai su nepilnamečiais, ir ypač mažamečiais, atliekami tik tais atvejais, kai turinčios reikšmės bylai teisingai išspręsti nusikalstamos veikos aplinkybės negali būti nustatomos kitais būdais arba tai reikalautų didelių procesinių sąnaudų. Atsižvelgiant į galimą antrinio traumavimo riziką, taip pat būtina siekti, kad nepilnametis ikiteisminio tyrimo metu būtų apklausiamas vieną kartą.

4. Proceso veiksmų su nepilnamečiais negalima atlikti nakties metu nuo 22 val. iki 6 val., išskyrus neatidėliotinus atvejus, kai tik atlikus šiuos veiksmus galima sužinoti duomenis, kurie būtini sulaikyti įtariamąjį, užkardyti rengiamą nusikalstamą veiką ar siekiant išvengti ikiteisminiam tyrimui reikšmingų duomenų praradimo.

Parenkant apklausos atlikimo vietą, būtina įvertinti, ar tai nepakenks apklausiamo nepilnamečio interesams, mokymosi procesui, psichologinei būsenai, taip pat patyčių grėsmę ir kitas aplinkybes.

Draudžiama apklausą atlikti mokymo ar ugdymo įstaigoje arba nepilnamečio buvimo šioje įstaigoje laiku, atstovo pagal įstatymą darbovietėje, išskyrus išimtinius atvejus, kai apklausos vieta yra suderinta su atstovu pagal įstatymą, mokymo ar ugdymo įstaigos administracija ir jei tai nepakenks apklausiamo nepilnamečio interesams.

5. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) amžius, nuo kurio asmuo gali būti šaukiamas kaip liudytojas, nenustatytas, todėl prireikus kaip liudytojai gali būti apklausiami ir mažamečiai, jeigu jie sugeba suvokti reikšmingas bylai aplinkybes ir duoti dėl jų parodymus.

6. Nukentėjusysis, liudytojas, kuriam yra sukakę šešiolika metų, prieš apklausą pasirašytinai įspėjamas dėl atsakomybės pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 235 straipsnį. Jam taip pat išaiškinama teisė neatsakyti į kai kuriuos pateiktus klausimus arba atsisakyti duoti parodymus prieš savo šeimos narius ar artimuosius giminaičius.

Jaunesniam nei šešiolikos metų nukentėjusiajam, liudytojui jam suprantama kalba išaiškinama teisė neduoti parodymų prieš savo šeimos narius ar artimuosius giminaičius ir pareiga sakyti tik tiesą.

7. Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

7.1. **Vaikas** – žmogus, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip (Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 2 straipsnis; Vaiko teisių apsaugos konvencijos 1 straipsnis (1995 m. ratifikuota Lietuvos Respublikos Seimo)).

7.2. **Nepilnametis** – žmogus iki 18 metų amžiaus.

7.3. **Mažametis** – žmogus, kuriam veikos darymo metu nebuvo suėję 14 metų.

II. APKLAUSOJE DALYVAUJANTYS ASMENYS

8. Nepilnamečio liudytojo, nukentėjusiojo apklausoje dalyvaujantys asmenys yra atstovas pagal įstatymą (BPK 53, 54 straipsniai), įgaliotasis atstovas (BPK 55, 56 straipsniai), valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas (BPK 186 straipsnis).

9. Atstovui pagal įstatymą, pateikusiai rašytinį ar žodinį prašymą, leidžiama dalyvauti procese, kai ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras priima dėl to nutarimą, o teismas – nutartį. Ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu bei teismo nutartimi gali būti atsisakyta leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese kaip atstovui, jeigu tai prieštarautų nepilnamečio interesams. Tokiu atveju ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas turi užtikrinti, kad procese dalyvautų kitas atstovas pagal įstatymą, o kai tokios galimybės nėra, – laikinai, kol bus išspręstas naujo atstovo pagal įstatymą klausimas, paskirti atstovu bet kokią kitą asmenį, galintį tinkamai atstovauti nepilnamečio interesams (BPK 53 straipsnio 3 dalis).

10. Nepilnamečio liudytojo, nepilnamečio nukentėjusiojo atstovas pagal įstatymą turi teisę prašyti, kad nepilnametį liudytoją ar nukentėjusįjį apklaustų ikiteisminio tyrimo teisėjas (BPK 186 straipsnio 1 dalis), taip pat kad į tokio asmens apklausą būtų kviečiamas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas (BPK 186 straipsnio 5 dalis). Apie atstovo teises išaiškinama nutarime leisti atstovui pagal įstatymą dalyvauti procese.

11. Įgaliotajam atstovui leidžiama dalyvauti procese, kai ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras dėl įgaliotojo atstovo dalyvavimo procese priima nutarimą, o teismas – nutartį. Būtina svarstyti įgaliotojo atstovo dalyvavimo klausimą bylose dėl nusikalstamų veikų žmogaus sveikatai, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai ar dorovei, kai nuo šių veikų nukentėjo nepilnametis, taip pat ir kitais atvejais, kai be įgaliotojo atstovo pagalbos nepilnamečio nukentėjusiojo teisės ir teisėti interesai nebūtų reikiamai ginami (pvz., bylose daug įtariamųjų ir kt.) (BPK 55 straipsnio 4 dalis).

12. Nepilnamečio liudytojo, nepilnamečio nukentėjusiojo įgaliotasis atstovas turi teisę prašyti, kad nepilnametį liudytoją ar nukentėjusįjį apklaustų ikiteisminio tyrimo teisėjas (BPK 186 straipsnio 1 dalis), taip pat kad į tokio asmens apklausą būtų kviečiamas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas (BPK 186 straipsnio 5 dalis). Nepilnametis ir jo atstovas pagal įstatymą turi teisę atsisakyti įgaliotojo atstovo, tačiau jų pareikštas įgaliotojo atstovo atsisakymas yra neprivalomas (BPK 52 straipsnis). Apie įgaliotojo atstovo ir atstovaujamojo teises jiems išaiškinama nutarime leisti atstovui dalyvauti procese.

13. Į jaunesnio kaip aštuoniolikos metų liudytojo arba nukentėjusiojo apklausą valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas kviečiamas visada, kai to prašo proceso dalyviai (BPK 186 straipsnio 5 dalis). Negavus tokių prašymų, klausimą dėl būtinumo apklausoje dalyvauti valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovui arba psichologui išsprendžia ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, atsižvelgdami į nepilnamečio socialinę ir psichologinę brandą bei pagalbos jį apklausiant poreikį, padarytos nusikalstamos veikos sunkumą ir pobūdį.

14. Apklausą organizuojantis ikiteisminio tyrimo pareigūnas (prokuroras) įvertina, kurį iš specialistų: valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstavą ar psichologą, pasitelkti į pagalbą apklausiant nepilnametį nukentėjusįjį ar liudytoją.

Jei apklausiamas nepilnametis turi specialių poreikių, galimai nukentėjo nuo seksualinės prievartos ar po nusikalstamos veikos sutriko jo psichika ir pan., siekiant išvengti antrinės traumos teisinių procedūrų metu, atlikti apklausą turėtų padėti psichologas, turintis specialių žinių ir įgūdžių dirbti su nepilnamečiais.

Apklausą organizuojančio ikiteisminio tyrimo pareigūno (prokuroro) sprendimu nepilnamečio apklausoje gali dalyvauti abu nurodyti specialistai.

15. Valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas kviečiamas raštu, kuriame nurodomas nepilnamečio vardas ir pavardė, gimimo data, procesinis statusas, nusikalstama veika, apklausos data, laikas ir vieta. Apie numatomą apklausą valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijai arba psichologui turi būti pranešama iš anksto, prieš protinę terminą, kuris leistų kviečiamiems asmenims tinkamai pasiruošti apklausai. Skubiais atvejais valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas gali būti kviečiamas telefonu ar kitais būdais.

16. Jei ikiteisminio tyrimo atlikimo vietoje nėra valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovo arba psichologo, galinčio padėti apklausti nepilnametį, prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas tokį atstovą arba psichologą pasikviečia iš kitos vietovės.

Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, iš kitos vietovės kviesdami į apklausą valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovą, konsultuojasi su ikiteisminio tyrimo atlikimo vietos vaiko teisių apsaugos institucija.

III. PASIRENGIMAS APKLAUSAI IR APKLAUSOS YPATUMAI

17. Atsižvelgiant į baudžiamojo proceso žalojančią poveikį nepilnamečio psichikai, antrinio traumavimo riziką, BPK 186 straipsnio 2 dalies reikalavimus, būtina siekti, kad nepilnametis ikiteisminio tyrimo metu būtų apklausiamas vieną kartą. Apklausą turėtų atlikti nepilnamečių justicijos srityje besispecializuojantis ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras. Tais atvejais, kai ikiteisminio tyrimo metu būtina pakartotinė jaunesnio kaip aštuoniolikos metų liudytojo ar nukentėjusiojo apklausa, juos paprastai apklausia tas pats asmuo.

18. Prokuroras raštu kreipiasi į ikiteisminio tyrimo teisėją dėl nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausos:

18.1. esant BPK 184 straipsnio 1 dalyje numatytiems pagrindams;

18.2. esant pagrįstam nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo atstovo prašymui;

18.3. esant pagrįstam įtariamąjo gynėjo prašymui.

19. BPK 276 straipsnio 2 dalies nuostatos leidžia teisiamąjo posėdžio metu balsu perskaityti ir vadovautis tik ikiteisminio tyrimo teisėjui duotais parodymais. Dėl to prokuroras, siekdamas apsaugoti nepilnametį liudytoją, nukentėjusįjį nuo baudžiamojo proceso žalojančio poveikio jo psichikai bei antrinio traumavimo bylos nagrinėjimo teisme metu, kiekvienu atveju dar vykstant ikiteisminiam tyrimui turi įvertinti nepilnamečio parodymų svarbą, nustatant esmines įrodinėtinas aplinkybes, bylos nagrinėjimui teisme ir priėjęs išvadą, kad nepilnamečio parodymai yra itin svarbūs esminėms įrodinėtinoms aplinkybėms nustatyti ir kad kitais įrodymų šaltiniais šių aplinkybių įrodyti nėra galimybės arba įrodinėjimas kitais įrodymų šaltiniais yra sudėtingas, privalo kreiptis į ikiteisminio tyrimo teisėją dėl nepilnamečio apklausos ir siekti, kad nepilnametis nebūtų kviečiamas į teismo posėdį, o jo parodymai, duoti ikiteisminio tyrimo teisėjui, būtų perskaityti teismo posėdyje BPK 276 straipsnio 2 dalies tvarka.

20. Nepilnamečio nukentėjusiojo atstovo ir įtariamąjo gynėjo prašymai atlikti nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą pas ikiteisminio tyrimo teisėją nagrinėjami BPK 178 straipsnio nustatyta tvarka. Nepilnamečio liudytojo atstovo prašymai atlikti nepilnamečio liudytojo apklausą pas ikiteisminio tyrimo teisėją nagrinėjami Asmenų aptarnavimo Lietuvos Respublikos prokuratūroje tvarkos aprašo nustatyta tvarka.

21. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, nusprendęs pats atlikti nepilnamečio apklausą, arba prokuroras, prieš prašydamas ikiteisminio tyrimo teisėją atlikti nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausą, privalo:

21.1. išanalizuoti ikiteisminio tyrimo medžiagą ir įvertinti, ar nėra aplinkybių, kurias galima ir būtina patikrinti prieš atliekant nepilnamečio apklausą (pvz., apklausti suaugusius liudytojus, kitus nepilnamečius liudytojus, kurie galėtų nurodyti svarbias aplinkybes, gauti

būtiną specialistų išvadą, kurios gali turėti įtakos nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausai ir pan.);

21.2. konsultuotis su valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovu arba psichologu dėl apklausos taktikos, tinkamiausio klausimų formulavimo ir pateikimo eiliškumo;

21.3. pasirinkdamas apklausos laiką įvertinti tai, kad kuo mažesnis laiko tarpas tarp padarytos nusikalstamos veikos ir apklausos, tuo išsamesni ir tikslesni gali būti asmenų parodymai, tačiau jei nepilnametis patyrė didelį dvasinį sukrėtimą, dėl galimybės atlikti apklausą būtina konsultuotis su specialistu – psichologu, vaiko teisių apsaugos institucijos atstovu, gydytoju ir kt.

22. Rekomendacijų 19 punkte nurodyta tvarka nepilnametis gali būti apklausiamas pas ikiteisminio tyrimo teisėją ir tais atvejais, kai nėra nustatytas nusikalstamą veiką padaręs asmuo ar jo buvimo vieta nežinoma, o kai byloje yra keli įtariamieji, nežinoma bent vieno iš jų buvimo vieta.

Prokuroras, sprenddamas dėl tokios apklausos atlikimo tikslingumo, turi atsižvelgti į tai, kad tokios apklausos metu nebus užtikrinta įtariamojo teisė užduoti klausimus liudytojui ar nukentėjusiajam, bei įvertinti, kad neatlikus tokios apklausos svarbi įrodomoji informacija gali būti prarasta.

23. Ruošiantis nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausai, rekomenduotina surinkti informaciją apie jo gyvenimo ir auklėjimo sąlygas, bendravimo su aplinkiniais įgūdžius, išsivystymo lygį, charakterio ir elgesio ypatumus, kalbos, jutiminių organų defektus, jo reakciją į tiriamą įvykį, įvykio dalyvius, emocinę būseną, kaip ir su kuo praleido laiką po įvykio iki apklausos, ar pasakojo kam nors apie įvykį, ką yra girdėjęs apie įvykį ir pan.

24. Nepilnamečio atstovui pareiškus norą dalyvauti apklausoje pas ikiteisminio tyrimo teisėją, būtina įvertinti, ar nepilnamečio atstovo tiesioginis dalyvavimas (dėl nusikalstamos veikos pasekmės – patirto emocinio šoko, ypatingo jautrumo ar kitų savybių arba aplinkybių) nedarys nepilnamečiui neleistino poveikio, ar nesutrukdys pasiekti apklausos tikslų.

Prokuroras, manydamas, kad nepilnamečio atstovo dalyvavimas apklausai, o kartu ir apklausiamajam galėtų pakenkti ar kitaip sutrukdyti, privalo siekti, kad ikiteisminio tyrimo teisėjas taikytų BPK 186 straipsnio 4 dalį, t. y. nutartimi neleistų atstovui dalyvauti apklausos patalpoje, bet leistų stebėti daromą garso ir vaizdo įrašą.

Jei aplinkybės, dėl kurių nepilnamečio atstovo tiesioginis dalyvavimas gali nepilnamečiui daryti neleistiną poveikį ar trukdyti pasiekti apklausos tikslus, paaiškėja prieš apklausą, prokuroras ikiteisminio tyrimo teisėjui pateikia rašytinį prašymą, o jei šios aplinkybės paaiškėja apklausos metu, – prokuroras ikiteisminio tyrimo teisėjui pateikia žodinį prašymą apklausos metu. Tokiais atvejais būtina užtikrinti valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos arba psichologo dalyvavimą apklausoje.

25. BPK 186 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad jei įtariamasis gali daryti poveikį, teisėjas nutartimi neleidžia įtariamajam ir jo gynėjui dalyvauti nepilnamečio liudytojo ar nukentėjusiojo apklausoje. Prokuroras apie ikiteisminio tyrimo teisėjo priimtą nutartį neleisti dalyvauti apklausoje įtariamąjį ir jo gynėją informuoja įteikdamas šios nutarties nuorašą.

26. Jei nepilnamečio apsaugos interesais teisėjo nutartimi patalpoje, kurioje atliekama apklausa, neleidžiama dalyvauti įtariamajam ar kitiems proceso dalyviams, apklausa atliekama laikantis BPK 186 straipsnio 4 dalies reikalavimų.

Prokuroras privalo įdėmiai sekti apklausos eigą, siekti, kad proceso dalyviams būtų užtikrintos galimybės pasinaudoti įstatyme numatytomis jų teisėmis (teise užduoti klausimus ir kt.) ir reaguoti į pažeidimus reikšdamas prašymus ir teikdamas pastabas.

27. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, iškviestamas į apklausą nepilnametį liudytoją ar nukentėjusįjį, privalo paisyti vaiko teisių apsaugos reikalavimų ir siekti sušvelninti neigiamą šios teisinės procedūros poveikį.

Į apklausą nepilnametis iškviečiamas per jo atstovą pagal įstatymą. Nesant galimybės nepilnametį nuo 14 metų į apklausą iškviesti per jo atstovą pagal įstatymą (pvz., atstovas išvykęs

ilgam laikui, serga, atstovo buvimo vieta nežinoma ir jos greitai nustatyti nėra galimybės ir pan.), jis gali būti iškviečiamas tiesiogiai.

Išskviečiant į apklausą, rekomenduotina pirmiausia pasinaudoti BPK 182 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe į apklausą šaukti telefonu ar kitais būdais (elektroniniu paštu ir pan.). Tais atvejais, kai BPK 182 straipsnio 2 dalyje numatytomis priemonėmis iškviesti į apklausą nepilnamečio nepavyksta, BPK 182 straipsnio 1 dalyje numatytos formos šaukimas nepilnamečiui turėtų būti įteikiamas per atstovą pagal įstatymą arba kartu gyvenantį suaugusį asmenį.

28. BPK 186 straipsnio 2 dalyje nereikalaujama, kad jaunesnio kaip aštuoniolikos metų liudytojo ar nukentėjusiojo apklausos metu privalomai būtų daromas vaizdo ir garso įrašas. Tačiau įvertinus tai, kad vaizdo ir garso įrašo turinys užtikrina galimybę išsaugoti autentiškus nepilnamečio parodymus (pateiktus jo žodžiais ir kūno kalba) ir jų patikimumą, rekomenduojama siekti, kad apklausos metu vaizdo ir garso įrašas būtų daromas.

29. Būtina siekti, kad nepilnametis būtų apklausiamas specialiai įrengtoje ir nepilnamečio apklausai pritaikytoje patalpoje. Jei teisme nėra patalpos, kurioje daromą garso ir vaizdo įrašą būtų galima stebėti iš kitos patalpos ir per ikiteisminio tyrimo teisėją užduoti apklausiamajam klausimus, būtina ikiteisminio tyrimo teisėją informuoti apie galimybę atlikti apklausą artimiausioje įstaigoje (pvz., apygardos teisme, policijos komisariate, visuomeninėje organizacijoje), kurioje yra įrengta patalpa, atitinkanti BPK 186 straipsnio 4 dalyje išvardytus reikalavimus.

30. Siekiant sumažinti įtampą prieš apklausą, apklausą atliekantis asmuo privalo užtikrinti, kad nepilnamečiui suprantamai pagal jo amžių ir išsivystymą būtų paaiškinta:

30.1. apie jo teises ir pareigas apklausos metu;

30.2. kur, t. y. kokioje įstaigoje ar institucijoje, vyks apklausa;

30.3. kas, t. y. koks pareigūnas ar asmuo, jį apklaus;

30.4. kokie asmenys ir koku tikslu dar dalyvaus pokalbio metu;

30.5. koku tikslu ir apie kokį faktą ar aplinkybes bus kalbamas;

30.6. kaip vyks apklausa, t. y. nepilnametis turi būti informuojamas apie tai, kad bus daromas vaizdo ir garso įrašas, kad nepilnamečiui papasakojus apie tai, kas jam žinoma, gali būti užduodami papildomi klausimai;

30.7. kad nepilnametis turi teisę prašyti pertraukos. Dėl apklausos ir pertraukų trukmės kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti sprendžiama atsižvelgiant į apklausiamo nepilnamečio amžių, individualius ypatumus, jo būseną, būtinai įvertinant apklausą atlikti padedančio valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovo arba psichologo rekomendacijas, atstovo pagal įstatymą nuomonę.

31. Rekomendacijų nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai nepilnametį apklausia ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras BPK 168 straipsnio nustatyta tvarka.
